

Beleidsagenda asielaanpak Hilversum

- *Het Hilversums Model voor asielopvang* -

1. Inleiding

Dit document is de “beleidsagenda asielaanpak Hilversum”. Deze beleidsagenda beschrijft de randvoorwaarden waarbinnen asielopvang in Hilversum wordt ingericht en op basis daarvan een afwegingskader om te komen tot een locatiekeuze.

Waarom deze beleidsagenda?

De instroom van asielzoekers in Nederland blijft onverminderd hoog en er is een tekort aan opvangplekken voor asielzoekers. Rijk heeft in antwoord daarop wetgeving in voorbereiding, die uitgaat van eerlijke verdeling van opvang van asielzoekers over de 342 gemeenten, waarmee iedere gemeente naar rato een bijdrage levert aan de opvang. De verwachte verplichte taakstelling voor Hilversum onder deze nieuwe wetgeving is 360 asielplekken.

Met de wettelijke taak voor Hilversum in het vooruitzicht, besloot Hilversum zich voor te bereiden door een lokale asielaanpak te formuleren. Door voorbereid te zijn op de wet houdt de gemeente regie op de invulling van asielbeleid en wordt zij niet overvallen.

Totstandkoming beleidsagenda

In de BVS op 25 januari 2023 is de raad meegenomen in de totale opvangsituatie in Hilversum (vluchtelingen uit Oekraïne en asielzoekers) en is er naar aanleiding van de in ontwikkeling zijnde wetgeving gesproken over het maken van lokale kaders voor asielopvang, die de raad vaststelt.

Op 24 mei 2023 heeft het college advies gekregen van de commissie Zorg & Samenleving over randvoorwaarden voor asielopvang, het concept afwegingskader en het voorgestelde vervolgproces om tot een beleidsagenda voor de asielaanpak te komen.

Vanuit deze randvoorwaarden is een intensieve dialoog met Hilversummers gestart; het *gesprek met de stad*. Daarbij was de centrale vraag: “wat is er nodig om asielopvang in onze gemeente goed vorm te geven?”. Het gesprek met de stad over asielopvang staat voor een zorgvuldige dialoog over dit thema, nog vóórdat er sprake is van beoogde locatie(s). Het doel van dit proces was om te horen wat er leeft onder onze inwoners en te zoeken naar kansen, ideeën en zorgen. Om op die manier een beleidsagenda te maken dat aansluit bij de wensen en ideeën van inwoners.

Het gesprek met de stad is georganiseerd in samenwerking met Hilversummers.nl. In totaal hebben er in een periode van 4 maanden 20 bijeenkomsten plaatsgevonden en is het inwonerspanel geconsulteerd. In het totaal hebben hiermee ruim 2000 Hilversummers via verschillende wegen hun inzichten gedeeld tijdens het gehele proces.

De gesprekken werden door de aanwezigen over het algemeen gewaardeerd. Voor de gemeente levert het een duidelijk beeld op wat Hilversummers belangrijk vinden voor de asielaanpak, met zicht op de kansen, maar ook de aandachtspunten die er zijn bij het realiseren van een asiellocatie. De bijlage ‘Resultaat van het gesprek met de stad’ vormt het verslag van alle bijeenkomsten.

2. Wat is asielopvang

Deze beleidsagenda gaat over hoe asielopvang in Hilversum eruit moet zien. In dit hoofdstuk staat een korte beschrijving van wat asielopvang is en hoe de stap na asielopvang er voor asielzoekers uit ziet.

Asielopvang

Een asielzoeker is iemand uit een land buiten Europa die asiel heeft aangevraagd. Zolang de asielprocedure loopt, hebben asielzoekers het recht om in Nederland te blijven. Zij verblijven dan in een asielzoekerscentrum (AZC). Een AZC is een opvangcentrum en het legt daarmee geen beslag op reguliere woningen. Het COA (Centraal Orgaan opvang Asielzoekers) is verantwoordelijk voor de opvang en begeleiding van asielzoekers in het asielzoekerscentrum. De IND (Immigratie en Naturalisatie Dienst) handelt de asielprocedure af.

Op dit moment worden in Hilversum 148 asielzoekers tijdelijk opgevangen in Gooiland Hotel. Dit zijn meerderjarige asielzoekers, en de groep bestaat vooral uit mannen. De opvang in Gooiland Hotel is tijdelijk vanaf 2022 voor een periode van maximaal 4 jaar, waarbij jaarlijks tot een verlenging besloten kan worden.

Statushouders

Deze beleidsagenda gaat niet over de huisvesting van statushouders. Asielzoekers worden statushouders zodra ze een verblijfsvergunning hebben. Bij het toekennen van een status gaan asielzoekers deel uitmaken van de Nederlandse samenleving. Gemiddeld krijgt 85% van de asielzoekers een status. Het COA koppelt deze statushouders aan gemeenten. Gemeenten moeten statushouders passende woonruimte aanbieden. Dit is bestaande wetgeving en daarvoor heeft elke gemeente een taakstelling waaraan zij jaarlijks moeten voldoen. De taakstelling huisvesting statushouders betreft het aantal te huisvesten personen en gaat niet over aantallen woningen. Voor 2023 heeft Hilversum als taakstelling het huisvesten van 252 personen. In 2022 zijn 39 personen meer gehuisvest dan de taakstelling. Dit aantal wordt afgetrokken van de taakstelling 2023. Hierdoor moeten er in 2023 in totaal 213 personen gehuisvest worden. Tot op heden wordt de taakstelling jaarlijks door Hilversum gehaald.

3. Van gesprek met de stad naar beleidsagenda asielaanpak

Het gesprek met de stad laat de balans zien tussen kansen en zorgen die worden gevoeld door Hilversummers over asielopvang. Daarnaast biedt het een aantal zeer waardevolle en concrete randvoorwaarden, aanvullend op de randvoorwaarden die de gemeente al voorafgaand aan het participatieproces heeft gesteld. Het resultaat is het hieronder beschreven *Hilversums Model voor asielopvang*, dat het gebalanceerde beeld uit de samenleving zo goed mogelijk weergeeft. Beginnend bij de door de gemeente voor het participatieproces gestelde randvoorwaarden (1, 2 en 3), aangevuld met de opbrengsten uit het gesprek met de stad (4, 5, 6, 7) en een concept afwegingskader voor het college om asiellocaties te kunnen realiseren. Na vaststelling van deze beleidsagenda door de raad worden het afwegingskader en de randvoorwaarden definitief.

4. Het Hilversums Model voor asielopvang

De randvoorwaarden van het Hilversums Model

De randvoorwaarden voor het inrichten van asielopvang in Hilversum zijn:

1. Hilversum kiest voor de doelgroep 'asielzoekers, uitgezonderd veiligelanders' en niet voor 'extra statushouders' of 'crisisnoodopvang'.

Gemeenten kunnen op verschillende manieren bijdragen aan het terugdringen van de druk op asielopvang. Dat kan door bijvoorbeeld te kiezen voor asielopvang, de huisvesting van extra statushouders, dan wel voor crisisnoodopvang. Het college kiest voor de 360 plekken (de verwachte taakstelling) voor asielopvang en niet voor statushouders.

De gemeente wil bijdragen aan het oplossen van het asielvraagstuk. Maar wil niet dat de druk op de woningmarkt daardoor wordt vergroot. Daarom heeft zij gekozen voor de opvang van asielzoekers, in plaats van voor extra statushouders. Asielopvang vindt niet plaats in woningen, daarom zijn voor asielopvang geen extra woningen nodig en leidt dus niet tot extra druk op de woningmarkt. De jaarlijkse aantallen te huisvesten statushouders door Hilversum blijft daarmee onafhankelijk van de nieuwe taakstelling waarover de beleidsagenda asielaanpak gaat. Wel verandert de samenstelling van de statushouders. Doel van de beleidsagenda is namelijk om de mensen die als asielzoekers instromen ook in Hilversum te laten blijven als ze een verblijfsvergunning krijgen en daarmee statushouder worden. We gaan daarmee met name statushouders huisvesten die al in Hilversum zijn ingeburgerd.

Hilversum kiest voor reguliere asielopvang, dit zijn door COA geregistreerde asielzoekers. Zogenaemde kansloze veiligelanders maken hier geen deel van uit omdat zij er tijdens het registratieproces uitgefilterd worden.

Omdat het COA verantwoordelijk is voor de verbouw, het beheer, exploitatie en veiligheid op het terrein van een opvanglocatie komt er minder druk bij de ambtelijke organisatie te liggen dan bij crisisnoodopvang – dan is de gemeente voor deze taken aan zet. Door te kiezen voor de doelgroep asielzoekers is de gemeente verantwoordelijk voor de veiligheid in de openbare ruimte, het regelen van onderwijs(huisvesting), jeugdzorg en het zorgen voor een goede aansluiting op de bestaande lokale structuren (denk aan vrijwilligersinzet). Daarnaast voert de gemeente regie op het in samenwerking met COA regelen van een zorgvuldige inpassing in de omgeving (communicatie, participatie etc). Bij reguliere opvang hebben we te maken met mensen die in het aanmeldcentrum al een stap in het asielproces hebben afgerond. Zij maken een grote kans op een verblijfsvergunning (85%).

Het gevolg van de keuze voor de doelgroep asielzoekers is dat we inzetten op locaties die voor een lange duur beschikbaar zijn (minimaal 5 jaar). Inwoners geven ook aan dat duurzame opvang en het voorkomen van kapitaalvernietiging wat hen betreft belangrijk is. Bijkomend voordeel aan langdurige opvang is dat het duidelijkheid schept. Dit in plaats van vaker ad hoc tijdelijke (crisis)noodopvang moeten realiseren op verschillende plekken in Hilversum. Daarmee biedt de keuze voor deze vorm van opvang ook voor inwoners stabiliteit.

2. Hilversum kiest voor samenwerking in de regio op proces en ondersteunende faciliteiten zoals zorg en onderwijs, maar niet op het gezamenlijk realiseren van opvangplekken. Hilversum neemt hierin haar eigen verantwoordelijkheid en verwacht dit ook van andere gemeenten.

De gemeente Hilversum neemt haar verantwoordelijkheid voor de te realiseren opvangplekken en dat verwachten we, in de geest van de in ontwikkeling zijnde wetgeving waarin alle gemeenten naar rato hun bijdrage leveren, ook van andere gemeenten uit de regio. We trekken regionaal op voor wat betreft het proces en ondersteunende voorzieningen zoals onderwijs en zorg.

3. Uitgangspunt is dat de gemeentelijke kosten voor onderwijshuisvesting en jeugdzorg worden gecompenseerd door het Rijk.

Gemeenten worden gecompenseerd voor kosten die gemaakt worden voor onderwijshuisvesting en jeugdzorg. Voor onderwijshuisvesting kan dit worden aangevraagd via een specifieke regeling bij COA. Voor jeugdzorg is jaarlijks decentraal een bedrag van €5,1 miljoen beschikbaar voor jeugdhulp aan kinderen op COA locaties, dat verdeeld wordt over gemeenten, gebaseerd op het gemiddelde aantal minderjarige asielzoekers in hun gemeente (op locatie). Deze regelingen zijn niet per definitie dekkend. Daarom hanteert de gemeente compensatie als uitgangspunt.

4. De opvang wordt ingericht voor mannen, vrouwen en kinderen

Inwoners zien graag een gemengde doelgroep, dus naast mannen en vrouwen ook gezinnen met kinderen. Dit omdat gevonden wordt dat een gemengde doelgroep beter in te passen is in de Hilversumse samenleving. De keuze voor deze randvoorwaarde betekent dat de opvanglocaties aan een kwaliteitsniveau moeten voldoen zodat ook kinderen er opgevangen kunnen worden.

5. De opvang wordt gespreid over 3 locaties van ongeveer gelijke grootte in de stad

In het commissievoorstel werd uitgegaan uit van een centrale locatie voor asielopvang. Dit was gebaseerd op het minimum aantal opvangplekken dat het COA stelde voor het beheren van asiellooties. De ondergrens voor beheer door COA veranderde vlak voor de start van het gesprek. Daarom is de vraag hoe inwoners dit het liefst zien meegenomen in de gesprekken. Daaruit bleek dat inwoners een voorkeur hebben voor een verdeling over de stad in kleinere locaties, waarbij rekening gehouden wordt met wat een wijk kan dragen. Op basis van deze duidelijke uitkomst van de participatie en de beheersbaarheid voor de gemeente, gaan we uit van drie ongeveer even grote locaties, verspreid over de stad. Bij de keuze van locaties is het belangrijk om ook te kijken wat de wijk nodig heeft aan voorzieningen, denk daarbij aan een speeltuin, restaurant of gymzaal. Door dat mee te nemen in de realisatie van opvangplekken kan asielopvang ook iets opleveren voor de wijk.

6. Bij opvang in Hilversum geldt inburgering vanaf dag 1

In alle gesprekken komt terug: opvang kan alleen een succes worden als mensen zinvolle dagbesteding hebben, kunnen werken en de taal snel leren spreken. Dat betekent dat er voldoende ondersteunend aanbod moet zijn en net als andere Hilversummers dienen asielzoekers ook zelf verantwoordelijkheid te nemen, zoals voor het leren van de Nederlandse taal en hoe we in Nederland met elkaar omgaan. Asielzoekers zouden vanaf dag 1 onderdeel moeten zijn van onze samenleving. Dat betekent dat Hilversummers en asielzoekers elkaar leren kennen. Dat kan in en om het gebouw met voorzieningen die zowel voor asielzoekers als voor Hilversummers toegankelijk zijn, maar ook doordat asielzoekers gebruik maken van de voorzieningen in de stad en zoveel als binnen wettelijke kaders mogelijk is aan het werk gaan.

7. Asielzoekers blijven in Hilversum na verwerving van een verblijfsstatus

Als we inzetten op inburgering vanaf dag 1 en investeren in het elkaar leren kennen, dan willen inwoners ook graag dat mensen in Hilversum blijven als zij een woning krijgen en niet in een andere gemeente gehuisvest worden. Daarmee kunnen zij de zelfde school en vereniging(en) blijven

bezoeken en blijft het opgebouwde sociale netwerk in stand. Daarmee zijn de investeringen vanaf dag 1 blijvend en duurzaam.

Het afwegingskader voor locaties

Op basis van de bovenstaande randvoorwaarden staat hieronder het definitieve afwegingskader dat gebruikt wordt door het college bij het realiseren van een locatie. De toetsstenen in het afwegingskader zijn geen harde randvoorwaarden voor een locatie, omdat het naar verwachting praktisch onhaalbaar is om op een locatie direct aan alle toetsstenen te voldoen. Het afwegingskader helpt om bij het selecteren van locaties voor asielopvang meerdere opties te ordenen op geschiktheid en te analyseren welke maatregelen op basis van de beoordeling aan de hand van de toetsstenen nog moeten worden genomen om de geschiktheid te verbeteren.

Hieronder staat het afwegingskader, met daarbij in groene letters de aanvullingen die zijn gedaan op basis van het gesprek met de stad. De zwarte letters zijn gelijk aan de teksten waarover de commissie Zorg & Samenleving op 24 mei 2023 heeft geadviseerd.

Een locatie of kavel wordt getoetst aan de volgende toetsstenen:

1. Het welbevinden en de veiligheid van asielzoekers en omwonenden.
2. De bevolkingsdichtheid, draagkracht en sociale samenhang in de buurt, waarbij als de toetsing van de locatie of wijk dat vraagt er zo nodig extra geïnvesteerd wordt in draagkracht en sociale samenhang.
3. Een opvanglocatie is open en biedt ook kansen voor Hilversummers. Opvanglocaties maken onderdeel uit van de buurt en zijn een plek waar zowel Hilversummers als asielzoekers graag komen. Dat betekent dat het geen gesloten gebouw met een hek erom heen moet zijn, maar een open en toegankelijke locatie, waar ook Hilversummers welkom zijn. Het gebouw faciliteert ontmoeting en gezamenlijke activiteiten.
4. Een locatie of kavel biedt ruimte voor meer dan alleen opvang, zoals ontmoeting, buitenruimte en activiteiten. Er wordt onderzocht wat een wijk nodig heeft als er een asiellootatie komt en hoe daarin ook bij realisatie van de opvang kan worden voorzien, bijvoorbeeld in de vorm van gewenste voorzieningen in de wijk.
5. Tegelijkertijd met een opvang kunnen er zo nodig ook schoollokalen worden gebouwd op hetzelfde kavel of in de nabije omgeving. Aanbod van onderwijs is een uitwerkingsopgave en wordt in nauwe samenwerking met het onderwijsveld opgezet. Of onderwijs in de locatie of in de wijk plaats zal vinden hangt mede af van de mate waarin capaciteit binnen de wijk beschikbaar is.
6. Voorzieningen zoals winkels zijn bereikbaar (te maken) vanaf de locatie, zo nodig via een bus, fietsen of een andere verkeersvoorziening.
7. De vestiging van de opvanglocatie leidt niet tot een ontoelaatbare toename in verkeersdruk.
8. Bij een eventuele aanpassing van het bestemmingsplan worden de gebruikelijke routes, waaronder inspraak, doorlopen.
9. COA en gemeente zorgen samen voor duidelijke afspraken en overlegstructuur over omgevingsbeheer voor omwonenden van een locatie
  - o De gemeente investeert in goede informatievoorziening vanaf de keuze voor een locatie.
  - o Omwonenden kunnen meedenken over de inrichting van (de omgeving van) een pand.
  - o COA stelt zich op als goede buur in de omgeving van een asielopvanglocatie.
  - o Voor opening van een locatie maakt COA samen met gemeente, politie en omwonenden een beheerplan met afspraken over omgevingsbeheer.

- Omwonenden kunnen deelnemen aan een beheergroep die regelmatig bijeenkomt, waar incidenten en beheersmaatregelen worden besproken.
  - Er is een telefoonnummer dat dag en nacht gebeld kan worden
  - Er is budget om voorzieningen te realiseren of aanpassingen te doen in de omgeving van een nieuwe locatie te doen die door omwonenden worden gevraagd.
10. Activiteiten georganiseerd door vrijwilligers uit de Hilversumse samenleving maken onderdeel uit van de opvang.
11. COA, gemeente en andere partijen maken ontmoeting tussen Hilversummers en asielzoekers mogelijk.